

KJØBENHAVNS
RAADHUS
BIBLIOTHEK

EXLI

BRIS

Nogle Betragtninger

over

Behandlingen af Kunstacademiets Anliggender

i Folkethinget den 20de Novbr. d. A.

Af

F. Meldahl,

Architect. Medlem af Kunstacademiet.

Kjøbenhavn.

Otto B. Wrablewsky.

1861.

09.707

Ku 61

me

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Mühle.

3660

Folkethingets Møde den 20de have de, der interessere sig for Kunsten og dens Udvikling her i Landet, havt den Glæde (affect fra nogle enkelte Udtalelser om mulig fornødne Pensioner) at høre Thinget med Varme udtale sig for at gjøre Noget for de skjønne Kunsters Fremme, og det af reen Interesse for selve Kunsten — Alt i Anledning af en ny Lov, vedrørende Kunstacademiet. Som Mindretal af det nedsatte Udvalg udtalte Tscherning og J. A. Hansen, at man ikke skulde røre ved det af Ministeriet fremlagte Forslag men kun betragte det som Trang til Vønningsforbedring, og at man derfor gjorde bedst i at yde Ministeren nogle flere Penge og saa lade Denne i Forbindelse med selve Academiet ordne det Hele, da det dog var en Sag, som Rigsdagen ikke var i Besiddelse af Evne eller Udvikling til at danne sig en klar Mening om. Alt Ansvar vilde da komme til at hvile paa Ministeren og Academiet — Noget disse med Rette burde bære.

Den af det ærede Mindretal fremsatte Tanke er vistnok rigtig. Rigsdagen skal, naar den ikke paatænker at omordne den hele Institutions Grundlov, ikke forsøge paa at ordne Forhold, som Bedkommende selv nok overkomme at ordne, naar de faae Midler og Magt dertil; Rigsdagen skal kun sige: „vi ville yde saa og saa mange Penge til den Sag, og vi ville og kunne som Sagen nu staaer ved nogle Debatter i Rigsdagen ikke ordne et saa vanskeligt Forhold.“ Men hvad der end gjøres, om Alt bliver som det nu er eller der bevilges Lidt eller Meget, saa kan dette selvfølgelig kun skee under den Forudsætning at Kunstacademiet nu og i Fremtiden ligesom tidligere betragtes som en Statsinstitution, imod hvilken Staten har de samme Pligter som imod Alt, hvad der forøvrigt bestaaer ved denne.

Et andet Mindretal (Kajser og Fallesen) optog derimod Ministerens Forslag som et Organisations=Spørgsmaal og gif i sin Betænkning ud paa at fuldkaste den Plan, Academiet havde ordnet, og foreslog at der herefter kun skulde ansættes 3 Førstelærere ved Kunstskolen, som da havde at lede selve Undervisningen istedetfor de nuværende 7 Professorer. Dette Forslag maa vistnok mere anses som en mindre heldig Opfattelse af en eller anden, dette Mindretal tilstillet Oplysning om Academiforholdene, thi hvor vil man finde en Lærer, der fyldestgjørende kan over-

komme at lede Undervisningen for samtlige Elever, uden at man risikerer at faae en reen mechaniſt, aandløs Form paa den hele Undervisning, og hvorledes vil en Professor eller Førstelærer f. Ex. kunne overkomme at lede samtlige Architecturſkoler? det vil blive en Umulighed, selv for den i den Retning meeſt begavede Mand. Man har jo iudſeet det i Forhold, der ligne Academiets f. Ex. Universitetets; der leder en Professor eller Førstelærer ikke al med hans Fag beſlægtet Undervisning, deels fordi en Entelt ikke kan overkomme det Hele, og deels fordi den faaer en langt mere alſidig Behandling, ved at flere behandle den.

Vel yttrede den ene ærede Forſlagsſtiller, (Falleſen) at naar Eleven var utilfreds med den Lærers Beiledning, ſom Academiets hød, ſaa kunde Bedkommende henvende ſig til en af de udenfor Academiets ſtaaende Kunſtnerer, og i dennes Atelier ſøge ſin Udvikling; — men det ærede Medlem glemte at gjøre Thinget opmærksom paa de meget vigtige Grunde Eleven har til, netop at ſøge hen til Academiets Undervisning nemlig, at ingen privat Lærer eier eller kan have ved Haanden det værdifulde Apparat, ſom ſtaaer aabent og let tilgængeligt for ſelve Academiets Elever og at, gaaer han ikke denne Vej, ſaa kan han, efter de beſtaaende Beſtemmelſer og Love, ikke let faae Afgang til de Goder den academiſke Vej byder, nemlig de ſtore Reifeſtipendier, og vil

han, selv om han nu satte sig ud over dette, altid senere ved Ansøgning om Embeds-Ansættelse f. Ex. som Architect, let finde sig forbigaaet af den, der har arbejdet sig igjennem Academiets Skole og der faaet et Stempel. Ja, sige nu Mange, men det er galt og det vil op-høre, men jeg mener at man heri høiligen feiler, thi det vil gaae med dette som med alle lignende Forhold: man vil altid under almindelige Forhold respectere det af en Høiskole givne Stempel — thi det er det nem-meste, og det er det, der giver mindst Ansvar for høiere Bedkommende.

Det samme ærede Medlem opstillede en Beregning over den Tid, Professore i Modelskolen anvendte paa den Undervisning, der var ham betroet, og omtalte kun Aftenundervisningen i 2 Timer i 6 Vintermaaneder, (og fik derved et underligt udseende Forhold ud imellem Tidsanvendelsen og Betalingen for denne), men glemte reent Dagundervisningen — glemte reent hvor ofte Profes-sorens Tid om Dagen anvendes til at være Raad-giver for de Ungre — glemte reent, at efter den nye Undervisningsplan, som han maa have kjendt, skal Skolen ikke blot være Aften-skole i 6 Vintermaaneder, men tillige være Dags-skole i den største Deel af Aaret. Som Medlem af et Udvalg kunde han neppe forsvare, at fremsætte saa vilbødelige Oplysninger, ifald det skete af Ukyndighed — og jeg vil haabe, at

det var Mangel paa Kjendskab, thi ellers vilde det jo fortjene en langt strængere Bedømmelse.

Det samme ærede Udvalg mente, at man, ved at inddrage 4 Professorater, kunde erhverve Summer, som kunde anvendes til Understøttelse for dygtige Kunstnere, imod at disse da optog Elever i deres Atelier; men derved gives jo atter et Ministerium Magt over Anvendelsen af en vis stor Sum, der staaer i Forbindelse med individuelt Valg og Bedømmelse af Kunstnerens Dygtighed, og netop vil bevirke et lignende Onde, som enkelte af Thingets Medlemmer med Rette søgte at afværge, det nemlig, at give Ministeren ved Valg af Academiets Professorer Magt til at vælge og vrage iblandt Kunstnerne og ikke overlade selve Kunstnerne dette Arbeide og Ansvar. Maaskee have vi nu en Minister, der har en saadan Udvikling, at han uden Gensidighed kan udfylde et saa vanskeligt Hverv; men jeg betvivler, at der her i Landet findes en saa stor Indsigt hos de Mænd, der efter denne komme til at indtage hans Plads, at man altid kan være sikker paa at finde en saadan Dygtighed og Selvstændighed, som dertil udfordres, og jeg betvivler, at der i selve Ministeriet altid vil findes den Udvikling hos de Ministeren assistierende Mænd, som der paa det Sted udfordres for at vælge rigtigt og vejlede den mindre kyndige Minister; og jeg er fuldt overtydet

om, at en saadan eensidig Understøttelse som Erstatning for det nu Bestaaende, vil medføre et uyneligt Virvar i de omhandlede Forhold og kun skade istedet for at gavne.

Nu er Forholdet dette: Academiet har Professore (Lærere), som det yder en vis aarlig Understøttelse imod at de virke veiledende for de yngre Kunstnere deels ved Hjælp af Skolen, deels ved privat Beilebning, og nyde disse Mænd, efter at være blevne valgte af selve Kunstnerne ved Academiet en Gage, der er dem fast sikket. Men hvorledes vilde Forholdet blive, naar det blev afhængigt af et Ministerium hvert Aar eller til ubestemt Tid efter eget Godtbesindende at uddele lignende Understøttelser? — Ved hver uforudseelig Svingning i Ministeriets Opfattelse af en Kunstners Værd vilde maastee dygtige Mænd blive udsatte for i det kommende Aar ikke mere at findes værdige til Understøttelsen; den vilde da muligen blive dem inddragen og overført paa Andre. — Hvilken uklar Stilling for den Mand, der, efterat have faaet Understøttelse, har arbejdet hen til som Lærer ret at virke for Kunsten, og som da ved nye Anskuelser hos høiere Bedkommende seer sig berøvet Hjælpen dertil. Det vilde iblandt Kunstnerne ende med en Kamp for at tilegne sig det ene Aars Understøttelse og saa lade den kommende Tids Fordringer skjøtte sig selv.

Det ærede Mindretals her omhandlede Forslag er derfor vistnok høist forkasteligt, og man maa vel vogte sig for at troe, at Mindretallet uden grundig Kjendskab til Forholdene, under den af dette fremsatte Form, har fundet den rette Løsning paa et Spørgsmaal, om hvilket det samlede Academi ved en lang og grundig Behandling af Sagen i det approberede Underviisnings-Reglement klart har nedlagt og udtalt heelt modsatte Anskuelser.

Et andet Medlem (Feddersen) udtalte som Mindretal, at en Besparelse kunde opnaaes ved at man lod enkelte af Academiets lavere Skoler gaae over i det techniske Institut, et Forslag, der er heldigt og tilraadeligt, men kom forøvrigt, ved at tale om Academiet og Ministeriets Forslag om Ansættelse af en Docent i Decorationsfaget og i Bygningstehnik, til det mærkelige Resultat, at han vidste at Academiet godt kunde være tjent med at undvære den Første, da Decoration ikke kunde læres ved en Docent, og med Hensyn til den Sidste, da havde Academiet nok i det, der blev ydet det ved den ærede Ordfører (Kahser, der læser over elementair Mathematik og af god Villie gratis tager lidt Bygningstehnik med).

Hvad nu angaaer Docenten i Decorationsfaget, saa oplyste den ærede Minister Medlemmet om, at det ikke var en Docent, der skulde holde Foredrag, men at

det gjaldt en Lærer, En, der paa praktisk Maade veiledede Eleven, en Oplysning som var heldig, men som det forekommer mig at det ærede Medlem ikke burde have havt nødig, thi som Medlem af et Udvalg vilde det have været hans Pligt forud at faae Oplysning om, hvad Ministeriet og Academiet havde forstaaet under Benævnelsen Docent, hvorved han vilde have undgaaet at give saa vildledende Udtalelser, som dem han fremsatte.

Enhver, der forøvrigt ret alvorligt vil tænke over Sagen, vil jo strax indsee, at den høiere Udvikling ikke kommer af sig selv, uden Hjælp af Forbilleder og veiledende Lærer osv., og at det i Decorationsfaget endnu mere end f. Ex. i Architecturen er fornødent at have Lærer; thi man oier, hvad Farvevirkning angaaer, ikke Bærfer og kan ikke ved Bærfer give Eleven Begreb om den høiere udviklede Farvesammenstilling, som findes i de bedre Decorationer, som Fortiden har levet os i Udlandet.

At vi her i Landet trænge til en saadan Udvikling, det følte Academiet og senere Ministeriet, da det foreslog denne Disciplin optaget ved Academiet, og det er derfor meget dristigt at ville sige, at Academiet „kan være vel tjent med“ at undvære en saadan Lærer, især naar Academiets samtlige Medlemmer efter moden Overveielse have fremsat som fornødent at der blev ansat en saadan.

Hvad angaaer Docenten i Bygningstechnik saa er

det ligeledes et Spørgsmaal af megen Vigtighed, og det ærede Medlems Udtalelse bør ikke vildlede Thinget og bringe det til at antage, at alt er som det bør være i denne Retning ved Academiets; thi enhver kyndig Mand, der blot har Lyst til at anvende een Time paa at undersøge den Sag, vil finde at det vil være uforvarsomt at lade den henstaae som den nu er. (Muligen at det ærede Medlem ved sin Ytring kun har villet sige et andet æret Udvalgsmedlem (Rahjer) en tom Compliment; men det bør da en saa vigtig Sag ikke lide under).

Jeg, og Mange med mig, troe, at det vil være galt om den nuværende Form holdes gaaende. Skulde Nogen nære Tvivl om Rigtigheden af denne min Paaastand, saa henviser jeg til den Række af Udtalelser, der til forskjellig Tid er bleven fremsat i Pressen, og til grundig Undersøgelse af selve Forholdene, og jeg er vis paa at Alt vil bekræfte mit Udsagn.

Havde det ærede Medlem været grundig i sine Undersøgelser, saa vilde han have indseet, at der udføres langt flere Midler til den omhandlede Deel af Undervisningen end Ministeren har fordret, og at der enten maatte ydes mere eller ogsaa ikke engang det, der tidligere er anvendt; thi har Staten ikke Raad til at give Eleverne i Academiets Architectur-Skole en til deres Stand svarende technisk Undervisning med tilhørende

Lærer og Apparater, bør den spare de Penge, som nu dertil saagodtform unyttigen anvendes, og reent ind-
 drage denne Undervisning paa Academiet (i Berlin, München og Paris er en saadan Adskillelse foretaget),
 samt forsøge paa, om de vordende Architecter ikke ved technisk Instituts Dagsskoler kunne hente den omhandlede
 Side af deres Udvikling. Tiden vil da vise, hvor-
 ledes dette vil kunne passes ind i Academiets Kunstsko-
 les Undervisningsform og Elevens sideordnede praktiske
 Udvikling.

Som det nu er, og som det efter Ministeriets
 Plan er foreslaaet, have vi og ville vi faae en ynkelig
 Halvhed, og det bør Thinget ikke hjælpe til at slaae
 fast. Naar den projecterede Undervisning i technisk Ket-
 ning ikke blev ordnet eller lagt ind under Academiet —
 og naar nogle af de elementaire Tegneskoler bleve over-
 førte uden Udgift for Academiet paa technisk Institut
 — saa kan Ministeren maaskee modtage og hjælpe sig
 med det Beløb, som der ifølge J. A. Hansens og
 Tschernings Forslag er foreslaaet at yde; — derved vilde
 desuden opnaaes det store Gode, at de Midler, Acade-
 miet modtog, kun bleve ydede til og for selve Kunsten.
 Vil man ikke give tilstrækkelige Midler til at Academiet
 kan faae det Hele ordnet i sine Skoler, saa lad Kunst-
 skolen udelukkende blive en Kunstskole i Forbindelse med
 Kunstsfelskabet og lad Kunstacademiet faae frie Hænder

og Midler til at udvikle sin egen Sag, Noget det da nok vil kunne overkomme; thi der er, vil, og bør samles den største Deel af de Mænd, som her i Landet forstaae sig paa det saa vigtige Spørgsmaal. At der nu paa unaturlig Maade findes en Række af dygtige Kunstnere, som ikke have Sæde i Akademiet, maa ikke betragtes som normal Tilstand; thi det beroer paa, at mange af disse selv unddrage sig den Pligt, der paahviler Enhver, som ret alvorlig ønsker Kunstens Tarv fremmet, dog haabe Alle, at dette blot er et forbigaaende Onde, som Tiden vil raade Bod paa, og at man snart maa see den Opposition, som disse nu danne udenfor Akademiet, gjøre sig gjældende indenfor dettes Enemærker.

Efterat have nedskrevet Ovenstaaende erfarer jeg, at Tsjernings og J. A. Hansens Forslag er vedtaget. Da Lovforslaget imidlertid har en lang Vej at gaae for endelig at træde i Kraft, troer jeg, at det ikke kan skade, at det, der er udtalt i Ovenstaaende, fremsendes til offentlig Bedømmelse. Jeg vil derved, for mit Bedkommende idetmindste, ikke have Ansvar for at have været taus, da det var Tid at tale; muligens jeg ogsaa har hjulpet til at klare nogle af de Misforstaaelser, der kunne opstaa ved de i Thinget af Udvalgene fremsatte vilde-

dende Oplysninger, og bidraget til at vise nogle af de Under, som ere tilstede og som maaskee efter den fremlagte Plan og de fremkomne Udtalelser skulle vedblive eller forøges.

i November 1866.